

તપાગચ્છીય નયવિમલગણિ વિરચિત શ્રી શંખપુર-પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર

અમૃતભાઈ પટેલ

પ્રસ્તુત સ્તોત્રના રચયિતા ઈસ્વીસનના ૧૭મા શતકમાં થયેલા તપાગચ્છીય નયવિમલગણિએ સ્વયં લખેલી એક પાનાની હસ્તપ્રત (લાલભાઈ દલપતભાઈ ભારતીય સંસ્કૃતિ વિદ્યામંદિર ભેટ સૂચિ ક્રમાંક ૬૮૮૨) ઉપરથી આ સ્તોત્રનું સંપાદન કર્યું છે^૧. આની બીજી પ્રત મળી નથી.

પંડિત નયવિમલગણિ (પછીથી આચાર્ય જ્ઞાનવિમલસૂરિ)થી ઉત્તરમધ્યકાલીન જૈન સાહિત્યના અભ્યાસીઓ પરિચિત છે. તેઓએ સંસ્કૃતભાષામાં પ્રશ્ન દ્વાત્રિંશિકા, પ્રશ્ન વ્યાકરણ પર વૃત્તિ, તથા ગૂર્જર ભાષામાં શ્રીપાલ ચરિત્ર, ચંદ્ર કેવલીરાસ, અને ઘણાં સ્તવનો, સજ્જાયો, ઢાળો વગેરે રચ્યાં છે^૨. જિન પાર્શ્વનાથનાં સ્તોત્રો તો ઘણા વિદ્વાન્ મુનિવરોએ રચ્યાં છે, પરંતુ તે બધામાં અહીં પ્રસ્તુત કરેલી ૨૩ પદો ધરાવતી કૃતિ સાહિત્યિક મૂલ્યો ધરાવતી શાંતરસ-પ્રધાન કૃતિ છે. ઉપાઠ યશોવિજયની કૃતિઓ જેનાથી આરંભાય છે તે ઐદ્ર શબ્દ આ સ્તોત્રના (તથા પ્રશ્નદ્વાત્રિંશિકાના) આરંભમાં ધ્યાન ખેંચે છે. શાર્દૂલવિકીરિત તથા સ્ત્રગ્ધરા જેવા પ્રૌઢ છંદો ઉપર કવિનો અધિકાર સ્પષ્ટપણે દેખાઈ આવે છે. આઠમા પદના પૂર્વાર્ધમાં સ્ત્રગ્ધરા, અને ઉત્તરાર્ધમાં શાર્દૂલવિકીરિતનો પ્રયોગ થયો છે. તો ૧૦મા પદમાં-૧, ૪ પાદમાં શાર્દૂલવિકીરિત અને ૨, ૩ પાદમાં સ્ત્રગ્ધરાનાં લક્ષણ ઘટે છે. ભાષાપ્રભુત્વ, ભાવભંગિમા ઉપમા, રૂપક, અનુપ્રાસ, યમકાદિ કાવ્યાલંકારો આ લઘુ સ્તોત્રના આભૂષણરૂપ બન્યા છે. (જુઓ પદ ૩, ૭, ૮, ૧૬, ૧૮, ૨૦). ઉપરાંત ૧૮મા પદમાં પોતાના ગુરુ 'ધીરવિમલ'નું નામ ગૂંથી લીધું છે. ૮ અને ૧૦મા પદમાં પાર્શ્વનાથ ભગવાનના પ્રભાવક બે મંત્રોનો ઉપયોગ કર્યો છે. વિશિષ્ટ પ્રયોગ “સંસ્થાપયિત્વા” ઉપસર્ગ હોય તો સંબંધક ભૂતકૃદંતમાં ધાતુ પછી ‘ય’ પ્રત્યય લાગે છે, પરંતુ અહીં ત્વા પ્રત્યય લગાવ્યો છે. આવી વિશિષ્ટ શૈલી— “જૈન સંસ્કૃત”—ના ભરપૂર પ્રયોગો પ્રબંધપંચશતી ઇત્યાદિ મધ્યકાલીન જૈન પ્રબંધ સાહિત્યમાં જોવા મળે છે. પશ્ચાત્કાલીન હોવા છતાં ઝળઝમક અને પ્રાસાનુપ્રાસના પ્રયોગથી સભર અને સરસ છન્દોલય ધરાવતી આ એક ઉત્તમ રસોજ્જવલ રચના છે. શંખપુર - પાર્શ્વનાથ સમ્બદ્ધ રચાયેલાં સ્તોત્રોમાં આ રચનાથી એક વધારો થાય છે.

ટિપ્પણો :

(૧) જૈન સ્તોત્ર સંદોહ ઇત્યાદિ સ્તુતિ-સ્તોત્રના ગ્રન્થો તેમ જ મુનિ જયન્તવિજય સંપાદિત શંખેશ્વર મહાતીર્થ જોઈ જતાં સાંપ્રત સ્તોત્ર અપ્રકાશિત હોવાનું જણાયું છે.

(૨) સમય વિક્રમ સંવત ૧૬૮૪-૧૭૮૨. તેઓની દીક્ષા ૧૭૦૨માં, પંડિત પદવી ૧૭૨૭માં તથા આચાર્ય પદપ્રાપ્તિ ૧૭૪૮માં થયેલી. પ્રસ્તુત સ્તોત્રને અંતે લિખિતા પં. નયવિમલગણિના આવો ઉલ્લેખ છે. એટલે આ સ્તોત્રને વિક્રમ સં. ૧૭૨૭-૧૭૪૮ (ઈ. સં. ૧૬૭૧-૧૬૮૨)ના ગાળામાં મૂકી શકાય.

શાર્દૂલચિક્રીડિતમ્

દેવશ્રેણિનતાવતંસનિકરભ્રાજિષ્ણુમુક્તાફલ- ।
 જ્યોતિર્જ્વાલસદાલવાલલહરીલીલાયિતં પાવિતમ્ ॥
 યદ્વાદાદ્ભુતપારિજાતયુગલં ભાતિ પ્રભાભ્રાજિતં ॥
 શ્રીશંખેશ્વરપાર્શ્વનાથજિનપં શ્રેયસ્કરં સંસ્તુવે ॥૧॥
 યન્નામાભિનવપ્રભૂતસુમહો-ધારાધરાસારતઃ ।
 કલ્યાણાવલીવહ્ણી કલયતિ પ્રસ્ફૂર્જતાં સાન્દ્રતામ્ ॥
 ભવ્યાનાં ભવદીયપાદયુગલોપાસ્તિપ્રસત્તિજુષામ્ ।
 શ્રીશંખેશ્વરપાર્શ્વનાથજિનપં શ્રેયસ્કરં સંસ્તુવે ॥૨॥
 યદ્ધ્યાનોત્કટચિત્રભાનુરનિશં નીરોત્કરૈર્દિદ્યુતે ।
 મુક્તૈર્દુષ્ટશટેન તેન કમટેનાઽનિષ્ઠકૃત્કર્મણા ॥
 સ્પષ્ટં જુષ્ટફણીફણામણિગણાઽઽશિલિષ્ટક્રમાંભોરુહં ।
 તં શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથજિનપં શ્રેયસ્કરં સંસ્તુવે ॥૩॥
 દુર્યવનાધિકવાતકંપિતપરપ્રૌઢપ્રભાવે મહત્- ।
 યસ્મિન્ કાલકરાલિતે કલિયુગે કલ્પાન્તકાલોપમે ॥
 જાગૃચ્ચારુચશોભિશામમલયોદ્ભુતાભિતઃ સૌરભં ।
 તં શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથજિનપં શ્રેયસ્કરં સંસ્તુવે ॥૪॥
 શ્રીમદ્ધ્યાનવિધાનતાનમનસાં ભવ્યાત્મનાં ભાવિનાં ।
 યન્નામાપિ પિપર્તિ પુણ્યજનિતાન્ કામાન્ મનોઽભીષ્ટકાન્ ॥
 વિશ્વાશાપરિપૂરણાય કિમિમં વિશ્વાગતં સ્વસ્તરું ।
 તં શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથજિનપં શ્રેયસ્કરં સંસ્તુવે ॥૫॥
 શ્રીમત્કાપ્યવિલોકના મમ કરે સ્ફૂર્જન્મહાસિદ્ધયઃ ।
 સંપ્રાપ્તા દ્યુસદામધીશવિનુત ! પ્રાજ્યપ્રતિષ્ઠાઃ પુનઃ ॥
 સંજાતા પરમા-રમા સહચરી સૌખ્યં સદાઽઽર્લિગિતમ્ ।
 શ્રીમચ્છંદ્રપુરાવતંસ ! જિનપ ! પ્રૌઢ પ્રભાવાદ્ભુત ! ॥૬॥
 ક્ષીણાઽજ્ઞાનભરો નતામરનરશ્રેણિપ્રયુક્તાદરઃ ।
 ધ્વસ્તાશોષદરસ્તમોભરહરઃ કર્મદુમે મુદ્ગરઃ ॥
 લોકોદ્યોતકરઃ સ્મરજ્વરહરઃ સૌખ્ય-દુ-ધારાધરો ।
 દદ્યાદ્ ભૂરિતરપ્રમોદનિવહં ત્વન્નામમંત્રાક્ષરઃ ॥૭॥

સ્વરધરા

નષ્ટં દુષ્ટોગ્રકર્માષ્ટકકરટિગણૈર્નિર્ગતં ક્રોધમાન-
 પ્રોદ્યત્પદ્મપ્રમાદાદિકચટુલતરક્ષત્કરૈઃ ક્રૂરરૂપૈઃ ॥

शार्दूल विक्रीडितम्

भग्नं पातकजातशाखिनिवहैरापच्छिवाभिर्गतम् ।
 दृष्टेऽस्मिन् भवदीय-दर्शनमहानादे दयायुक् प्रभो ॥८॥
 हुंकारादिमसिद्धसाध्यमहिमा ऐंकार ह्रींकारयुक् ।
 मायाबीजसमन्वितो विसहर स्फुर्लिंगनाऽऽश्लेषितः ॥
 अहं श्रीनमिऊणपासकलितत्त्रैलोक्यसौख्याकरो-
 भूयाश्च्छ्रीधरणोन्द्रसेवितपदः पार्श्वप्रभुर्भूतये ॥९॥

[शार्दूल]

हुंकारप्रथितावदाततरयुक् ह्रींकारसाराश्रितः-
 पद्मावत्यै नमो+ म्लस्यु हन् हन दहता रक्ष रक्षेति युक्तः ॥
 क्लीं श्रीं क्लीं ह्रीं+,++ प्रतियति समयं सस्वधामंत्रबीजम्,-
 प्रोद्यद्दधामप्रतापान्वितविशदतरस्फारवीर्यप्रचारः ॥१०॥

स्वग्धरा

ये जानन्ति जपन्ति संततमभिध्यायन्ति मंत्रद्विकम् ।
 तेषां साम्राज्यलक्ष्मीः, कृतकलनिलया जायते संमुखीना ॥
 सप्ताङ्गा गाङ्गनीराकृतिविशदयशोराशिरुज्जृम्भतेऽस्मिन् ।
 लोके संपूर्णकामोऽमितगुणनिकस्थैर्यमालंबते ते ॥११॥
 कृत्वाऽलीके च वामेतरभुजयुगले नाभिदेशे सुवत्से ।
 शस्ते हस्तद्वये वा अभिमतफलदं मूर्ध्नि संस्थापयित्वा- ॥
 पार्श्वं शंखेश्वराख्यं सुस्तरुकराणि ये जपन्तीति शश्वत् ।
 ते भव्या यांति सिद्धिं तनुतस्दुरिताः द्वि-त्रिकैः सद्भवैश्च ॥१२॥

शार्दूलविक्रीडितम्

पार्श्व ! त्वत्पदपद्मपूजनकृते सत्केतकीनां वने ।
 तीक्ष्णैस्तकटकंटकैश्च सततं विध्यन्ति येषां कराः ॥
 तेषां चारु-पतिवरेव भविनां चक्रित्वशक्रश्रियः ।
 स्वैरं स्थैर्यतया चलत्वरहिता भव्यान् भजन्ते प्रभो ॥१३॥
 आकल्पं जनुषो मयाऽद्य सुतरां जातं प्रशस्योदितः ।
 श्लाघ्यं जीवितमद्य हृद्य सफलं श्रेयानयं स क्षणः ॥
 जाताकृत्य कृतार्थिनी बहुफला सा धारिका कारिका ।
 सौख्यस्यैव यदीश ! शर्मकृदिदं त्वद्ध्यानमध्यापितं ॥१४॥
 लोला त्वद्भुति-लोलुपे तव गुणग्रामाय ते मे श्रुती ।
 नित्यं त्वद्दनावलोकनजुषी स्वामिन् पुनश्चक्षुषी ॥
 शीर्षं त्वत्पदमंडनं तव विभो ! ध्यानैकतानं मनो ।
 जातं तन्मम सर्वमेव शुभकृदात्माप्ययं त्वन्मयः ॥१५॥

શબ્દત્વદગુણચક્રવાલજલધે: પારં ન યામિ પ્રભો ।
 આત્મીયોત્કટદુષ્ટદુષ્કૃતતતે નોં યામિ પારં તથા ॥
 તસ્માદેવ ! તથા વિદ્યેહિ ભગવન્ ! પ્રાપ્નોમિ પારં તયો: ।
 સમ્યક્ત્વેન વિધાય ભવ્યકરુણાં કારુણ્યપાત્રે મયિ ॥૧૬॥

શ્રીચંડાગુરુધૂપવાસનિવહૈ: કર્પૂરપૂરૈસ્તથા ।
 કાશ્મીરદ્રવસાંદ્રચાન્દ્રવિહિતૈ: સદ્વંદનૈશ્ચાંદનૈ: ॥
 સ્વાર્મિસ્ત્વદ-પદયામલં ગતમલં યેઽર્ચીતિ ચર્ચાચણા: ।
 લોકે લોકિતતત્ત્વયુક્તહૃદયા સ્તેઽપ્યર્ચનીયા: સદા ॥૧૭॥

વિષ્ણુસ્ત્વં ભુવનેઽસિ ભૂપતિરસિ શ્રેયસ્કર: શંકરો ।
 ધાતા સત્ત્વમહાવ્રતી શતધૃતિ: કાલારિસ્રસ્તથા ॥
 ઋદ્ધ્યા સિદ્ધિયુત: કૃતાંતજનકો ગૌરીગુરુસ્ત્વં સદા ।
 જૈને જૈનપૈરૈશ્ચ ભક્તિભરિતૈસ્ત્વં ગીયસેઽસ્યાં ભુવિ ॥૧૮॥

દુર્ધ્યાનદુમખંડખંડનખટાદુર્દમ્યદંતાવલ: ।
 શ્રીધીરાદ્વિમલપ્રબોધકમલપ્રીતિપ્રદાનોજ્જ્વલ: ॥
 સદ્ધ્યાનપ્રબલપ્રતાપબહુલજ્વાલાવલીધૂમલ-
 ધ્વસ્તાશેષમલ: ખલીકૃતમલ: સિદ્ધ્યઙ્ગનાકામલ: ॥૧૯॥

મૂર્ધ્નિ સ્ફારફણીન્દ્રજાલજટિલોઽક્ષુદ્રક્ષમાકંદલ: ।
 સમ્યગ્જ્ઞાનજલપ્રવાહપયસાપ્રક્ષાલિતક્ષ્માતલ: ॥
 ધૈર્યસ્વર્ગનગ: સુસાધિતકલાદૌર્ગત્યવાસર્ગલ: ।
 દત્તાભીષ્ટફલ: પુનાતિ ભુવનં પાશ્વોઽઘનશ્યામલ: ॥૨૦॥

ત્વં માતાપિતરૌ ત્વમેવ સુગુરુસ્ત્વં જીવનં ત્વં સખા ।
 ત્વં ત્રાતા ભવસિંધુમજ્જનભયાત્ તત્ત્વં ત્વમેવાનિશમ્ ॥
 ત્વં વિદ્યા: સકલાસ્ત્વમેવ પરમાધારસ્ત્વમેવેહિતં ।
 જ્ઞાત્વેતિ પ્રભુતાં દિશેતિ ભગવન્ સર્વાર્થસિદ્ધિપ્રદામ્ ॥૨૧॥

શ્રીશંખેશ્વરસ્તીર્થભૂષણમણે ! શ્રીયુક્તપાર્શ્વપ્રભો ।
 ભક્ત્યૈવં નય પૂર્વતા વિમલયુક્ત્ નામ્ના મયા સંસ્તુત: ॥
 ભૂયાસ્ત્વં ભવભીતિભેદભિદુરાકારોપમાન: સદા ।
 ગીર્વાણદુમસંનિભો મમ સદા સર્વેષ્ટસંપત્તયે ॥૨૨॥

ઉપજાતિ

સ્તોત્રં પવિત્રં પઠતિ પ્રભાતે ।
 પાર્શ્વપ્રભો યો મતિમાનિતાંતમ્ ॥
 ત્રિસંધ્યમેતત્ ખલુ તસ્ય સર્વા: ।
 વિદ્યા: મુખાબ્જે વિલસંતિ હૃદ્યા: ॥૨૩॥

(ભાવાનુવાદ)

૧. મંગલ : કલ્યાણકારી શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ જિનવરને હું સ્તવું છું, કે જેમનું ચરણ-યુગલ નમેલા ઈન્દ્રોના મુકુટનાં મોતીઓની જ્યોતિષી ઝળહળે છે.

૨. હે પ્રભુ શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવન્ ! તમારા નામ રૂપી મેઘ આપનાં ચરણ-સેવક ભવ્યજીવોની કલ્યાણવલ્લીઓને પ્રફુલ્લિત કરે છે.

૩. કમઠનો ઉપસર્ગ : કમઠ દ્વારા વર્ષાવવામાં આવેલ જલ-પૂરથી પ્રભુનો ધ્યાનરૂપી અગ્નિ ઊલટું અત્યન્ત દીપી બની ઊઠ્યો, અને તે સમયે નાગરાજ ધરણેન્દ્રે પ્રભુના મસ્તક ઉપર ફણાચ્છત્ર ધારણ કર્યું.

૪. વિશ્વવ્યાપી મહિમા : દુર્ધ્યાનરૂપી ઝંઝાવાતથી બીજાઓના પ્રભાવને લુપ્ત કરનાર કલ્યાંતકાલ સમાન કલિકાલમાં શંખેશ્વર પ્રભુનો મહિમા મલયગિરિના ચંદનની જેમ મધમધે છે.

૫. કામિતપૂરણ કલ્પતરુ : શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ પ્રભુ, જાણે કે પૃથ્વી પર કલ્પવૃક્ષ અવતર્યું ન હોય ! કારણ તેમનું નામ જ ભવ્યાત્માઓની પુણ્યકામનાઓ પૂર્ણ કરે છે.

૬. પ્રભુ-પ્રાપ્તિની મનોભાવના : શંખેશ્વરપુરમંડન શ્રી પાર્શ્વ પ્રભુ ! આજે તો મહાસિદ્ધિઓ અને દેવગણથી પ્રશંસાપ્રાપ્ત એવી પ્રસિદ્ધિઓ મારે હાથ ચઢી છે. પરમ રમા મારી સહચરી થઈ છે. સુખ મને ભેટી પડ્યું છે. (કારણ કે પ્રભુ ! તમે મને મળ્યા છો !)

૭. નામ-મંત્રાક્ષરનો પ્રભાવ : પ્રભુનું નામ મંત્ર-રૂપ છે. તે અજ્ઞાનનો નાશ કરે છે; કર્મરૂપી વૃક્ષને માટે મુદ્ગર સમાન છે; લોકમાં જ્ઞાન-પ્રકાશ પ્રસરાવે છે; 'કામ'નો નાશ કરે છે, સુખની વાડી લીલીછમ રાખવા મેઘ સમાન છે. આ મંત્ર રૂપ નામ સ્મરણ કરતાં જ આનંદ આપનારું બને છે.

૮. પ્રભુ દર્શન-ફલ : હે પ્રભુ ! તારાં દર્શન રૂપી શંખનાદથી જીવન-વનમાંથી દુષ્ટકર્મ રૂપી ગાંડા હાથીઓ નાસી ગયા; કૂર પશુ જેવા ક્રોધ-માન-પ્રમાદ વગેરે ભૂંડો ભાગી ગયાં; પાતકરૂપી વૃક્ષો ભાંગી ગયાં; આપત્તિરૂપી શિયાળો દૂર થઈ ગયા.

૯-૧૨. મંત્રયુગ્મ અને તેનો પ્રભાવ : ॐ ऐं ह्रीं अहं श्री नमिऊण पास विसहर वसहर ह्रीं नमः આદિ બે મંત્રો સાધ્યને સિદ્ધ કરનારાં છે, ત્રૈલોક્યસુખ આપનારા છે, ઘણા જ પ્રભાવશાળી છે.

આ બન્ને મંત્રોનો જેઓ સતત જાપ કરે છે, ધ્યાન કરે છે, તેઓને સપ્તાંગ સામ્રાજ્ય લક્ષ્મી સંમુખ બને છે; ગંગા જેવો પવિત્ર શુભ યશ પ્રાપ્ત થાય છે; તેની સર્વ કામના પૂર્ણ થાય છે; તે સર્વગુણસંપન્ન બને છે. જે ભવ્યો પોતાના લલાટમાં, દક્ષિણભુજામાં, નાભિપ્રદેશમાં, અને કરકમળમાં શંખેશ્વરપાર્શ્વ પ્રભુનું સ્થાપન કરી વારંવાર ધ્યાન કરે છે, તેઓ બે-ત્રણ ભવોમાં મુક્તિ પામે છે.

૧૩-૧૪. પ્રભુ-પૂજનું ફળ : હે પ્રભુ ! તારા ચરણકમળમાં પૂજન માટે કેવડાનાં ફૂલ લેવા જતાં જેઓના હાથ અણિયાળા કાંટથી વીંધાયા કરે છે છતાં જેઓ સતત પૂજા કરે છે, તે ભવ્યોને 'સ્વયંવરા'ની જેમ નરરાજ કે દેવરાજની લક્ષ્મી સ્થિર થઈને સેવે છે.

હે પ્રભુ ! તારું ધ્યાન મને આજે પ્રાપ્ત થયું છે તેથી આ જન્મનું શુભ ફળ મને મળ્યું છે; આ જીવન, અને આ પળ ધન્ય બની ગયાં છે : જન્મ ધારણ કરવાની આ ક્રિયા પણ કૃતકૃત્ય થઈ છે.

૧૫-૧૭. પ્રભુ ગુણનાં શ્રવણ-કીર્તન-ધ્યાન માટે ઝંખના : હે પ્રભુ ! મારા કર્ણો તારા ગુણગણનાં શ્રવણ માટે સદા લોલુપ્થ થયા છે ! મારાં નેત્રો હંમેશાં તારાં વદન-દર્શન માટે ઉત્સુક બન્યાં છે; મારું મસ્તક

તારાં ચરણોનું ભૂષણ બન્યું છે, અને મન તારા ધ્યાનમાં એકતાન બન્યું છે. આંખ-કાન-મસ્તક અને મન - આમ મારાં બધાં જ અંગો કલ્યાણકારી બન્યાં છે. અરે ! આ મારો આત્મા પણ તુજમય બની ગયો છે. આમ છતાં હે પ્રભુ ! તારા પ્રશસ્ત ગુણ-ગણો અને મારાં દુષ્ટ આચરણોનો હું પાર પામી શકતો નથી. આથી હે પ્રભુ ! કરુણાપાત્ર એવા મારા વિશે કરુણા કરીને સમ્યગ્દર્શન આપવા એવું કંઈક કરો જેથી હું એ બન્નેને પાર કરી જાઉં : કારણ કે (સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ પછી) તારી પૂજામાં કુશલ ભવ્યો વિવિધ શ્રેષ્ઠ ચંદનધૂપ, કર્પૂર, કેસર, સુખડ વડે તારાં ચરણોને પૂજે છે અને લોકને વિશે પૂજનીય બની જાય છે.

૧૮. (સર્વસેવ્ય હે જિનવર !) : હે જિનવર ! જૈન અજૈન બધા તને માને છે, પૂજે છે. (જુઓ) તું પૃથ્વીપતિ વિષ્ણુ છે, કલ્યાણકારી શંકર છે. સત્ત્વરૂપ મહાવ્રતી બ્રહ્મા છે, તું વિદ્યાતા છે, તું કાલશત્રુ (યમ) છે, ઉગ્ર છે, ઋદ્ધિ સિદ્ધિયુક્ત છે, તું યમપિતા છે, ગૌરી-ગુરુ છે.*

૧૯-૨૦. (ભુવનપાવન પ્રભુ પાર્શ્વદેવ !) : હે પાર્શ્વપ્રભુ ! તું દુર્ધ્યાનરૂપી વૃક્ષછેદનમાં અગ્નિરૂપ છો. તું શ્રી ધીરવિમલ (અથવા શ્રી શ્રી ધીર અને વિમલ) એવા જ્ઞાનરૂપી કમલ માથે ઉજ્જવલ (સૂર્ય) છો, તું સદ્ધ્યાનરૂપી પ્રબલ પ્રતાપથી સમગ્ર કર્મમળનો ધ્વંસ કરે છે, સિદ્ધિ તારી કામના કરે છે. તારા મસ્તકે ફણીન્દુ (ધરણેન્દ્ર નાગરાજની નાગફણો)રૂપી જટા છે. તું મહતી 'ક્ષમા'ને અંકુરિત કરે છે. તું સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી જલથી પૃથ્વીતલને પ્રક્ષાલિત કરે છે. તું ધૈર્યમાં દેવ-પર્વત સમાન છે. તું દુર્ગતિના દ્વારમાં આગળા સમાન છે. આવા હે ઘનશ્યામક અભીષેકગદાતા પાર્શ્વપ્રભુ ! તું ભુવનને પાવન કરે છે.

૨૧. તું જ સર્વસ્વ છો : હે ભગવાન, તું માતા છો. તું જ પિતા, તું જ ગુરુ છો; તું જીવન છો; તું મિત્ર છો; તું ભાવસાગરતારક છો, તું તત્ત્વરૂપ છો. તું જ વિદ્યા છો; તું જ પરમાધાર છો, તું જ મને ઈચ્છિત છો. આમ જાણી હે પ્રભુ, મને સર્વાર્થની સિદ્ધિ કરનારી પ્રભુતા આપો.

૨૨-૨૩. ઉપસંહાર રૂપે અંતિમ મંગલ : આમ શંખેશ્વર પુરભૂષણ પાર્શ્વપ્રભુ ! ભક્તિપૂર્વક નયવિમલ નામધારી મારા વડે સ્તુતિ કરાઈ. તું ભવભીતિ ભંજક અને સર્વ ઈષ્ટ સંપત્તિ આપનાર કરનાર કલ્પતરુ સમાન થાઓ. આ પવિત્ર સ્તોત્રને જે ત્રણ સંધ્યાએ ભણે છે તેના મુખમાં સર્વ હ્રદ્ય વિદ્યાઓ વિલસે છે.

★ સરખાવો : ભક્તામર સ્તોત્ર : ત્વામવ્યયં (પદ્ય ૨૯) બુદ્ધસ્ત્વમેવ (૨૫)